

Н.В. Каравайченко

студ. III курсу

спеціальність «Право»

Науковий керівник: к. ю. н., доц. М.О. Саракуца

УЧАСТЬ НАЦІОНАЛЬНИХ ПАРЛАМЕНТІВ У ЗДІЙСНЕННІ ЗАКОНОТВОРЧОГО ПРОЦЕСУ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

Інституційні структури та процеси прийняття рішень у Європейському Союзі виходять за межі національних принципів функціонування парламентаризму. Актуальним є визначення місця національних парламентів держав-членів ЄС та виокремити їх участь у законотворчому процесі ЄС. Доцільність дослідження також зумовлена необхідністю визначення форм взаємодії національних парламентів з наднаціональними інститутами, для того, щоб зміцнити свої позиції в європейському управлінні.

Прийнятий у 1997 році Протокол про роль національних парламентів у Європейському Союзі [1], став однією з перших спроб закріпити на законодавчому рівні роль національних парламентів та підкреслити їх вагомість. Протокол додав до установчих договорів декілька положень з метою заохотити подальше залучення національних парламентів держав-членів ЄС та посилити їх можливості висловлювати свої погляди з питань, що є предметом їхнього особливого інтересу.

У 2007 році Лісабонський договір значно розширив повноваження національних парламентів держав-членів ЄС. Договір

передбачив порівняно широку участь національних парламентів у здійсненні законотворчого процесу на рівні ЄС. Повноваження національних парламентів було закріплено в ст.ст. 5, 10, 12 ДЄС, де зазначається, що національні парламенти слідкують за дотриманням принципу субсидіарності та закріплюється їх право активно сприяти належному функціонуванню ЄС і перераховує всі передбачені для цього компетенції. Також, їх повноваження містяться у Протоколі № 1 «Про роль національних парламентів у Європейському Союзі», та у Протоколі № 2 «Про застосування принципів субсидіарності та пропорційності» [4, с. 115].

Вперше в історії ЄС Лісабонський договір пояснив, яким чином національні парламенти можуть з'ясовувати відповідність законодавства ЄС принципу субсидіарності та вжити необхідні заходи у разі невідповідності. Проекти законодавства ЄС оприлюднюються безпосередньо Комісією, після чого національні парламенти мають вісім тижнів для розгляду. Якщо третина національних парламентарів (або четверта частина для окремих положень) вважає певне положення таким, що суперечить принципу субсидіарності, воно буде переглянуте. Якщо більшість у національних парламентах заперечує певні положення Комісії, навіть в умовах його підтримки національними урядами, то воно знімається [2, с. 40].

Здійснення національними парламентами демократичного контролю за дотриманням принципу субсидіарності при нормотворчому процесі, можливе завдяки «механізму раннього попередження», що полягає у складанні парламентом обґрунтованої думки щодо проєкту нормативного акту та присвоєння йому «жовтої» або «помаранчевої» картки в разі виявлення порушення принципу [3, с. 202].

Висновок парламентів та вмотивований висновок Комісії щодо залишення проєкту без змін направляється Європейському парламенту та Раді ЄС. Після цього, враховуючи висновки парламентів та Комісії, вони самостійно перевіряють відповідність проєкту принципу субсидіарності. Це рішення приймається за умови підтримання його більшістю голосів членів Ради ЄС та Європарламенту.

Механізм участі національних парламентів у законотворчому процесі ЄС має і певні недоліки. Національні парламенти, попри те, що надають висновки стосовно відповідності проєкту нормативного

акту принципу субсидіарності, не можуть запропонувати власні зміни до цього проєкту, що значно обмежує їх вплив. До того ж слід зазначити, що висновки парламентів не зобов'язують інститути ЄС автоматично скасувати даний законодавчий акт.

Проте, навіть якщо виникає ситуація, коли Рада ЄС та Європарламент не підтримують позицію національних парламентів, останні можуть відповідно до ст. 8 Протоколу № 2 звернутися до Суду ЄС з позовом про невідповідність акту, прийнятого інститутами ЄС, принципу субсидіарності [4, с. 117].

Підсумовуючи, можна зазначити, що із прийняттям Лісабонського договору, обсяг повноважень національних парламентів суттєво розширився, що істотно посилило вплив останніх на процедуру прийняття рішень інститутами ЄС та зміцнило їх позиції в управлінні ЄС. Проте, участь парламентів у законотворчому процесі Євросоюзу проявляється лише у здійсненні контролю за дотриманням принципу субсидіарності та наділенні деякими консультативними функціями. Контроль, своєю чергою, обмежується тим, що національні парламенти фактично позбавлені права пропонувати зміни до проєктів нормативних актів або зовсім зупинити процес їх прийняття. Попри це, процеси розширення повноважень національних парламентів держав-членів ЄС постійно рухаються в позитивному напрямку, і хоча формально вони не є законодавчим органом ЄС, проте навіть через реалізацію принципу субсидіарності вони можуть вплинути на схвалення того чи іншого законопроєкту Європейським парламентом, що говорить про підвищення прозорості у законотворчій діяльності ЄС та вказує на демократичність інститутів управління ЄС.

Список використаної літератури

1. Протокол про роль національних парламентів у Європейському Союзі : Міжнародний документ від 02.10.1997 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_621#Text (дата звернення: 07.05.2022).
2. Панченко Т.В. Особливості становлення концепції субсидіарності в процесі європейської інтеграції. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Питання політології*. 2010. № 912. Вип. 17. С. 34–41.
3. Саракуца М. О., Ячменська М.М. Роль національних парламентів держав-членів Європейського Союзу у дотриманні принципу субсидіарності

в діяльності інститутів. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Правознавство*. 2018. Т. 23. Вип. 1. С. 199–207.

4. Саракуца М.О. Компетенція Європейського Союзу та контроль національних парламентів за її реалізацією. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 2(4). С. 111–121.